

REDACȚIA:

și

ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferencz u. Nr. 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacției.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DOMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franciTelefon pentru oraș
comitat Nr. 266.

Excursiuni școlare.

Guvernul pune deosebit pond' pe excursiunile școlare. Ordonanțe ministeriale prescriu anumit număr de excursiuni locale și îndepărtate pentru cari oferă prețuri reduse pe trenuri și vapoare, localități publice pentru încvartirare, și bănești pentru conducătorii excursiunilor. Cu un cuvânt nu se mărginește numai la indemnuri platonice, ci însuș pune în lucrare excursiunile prin concursul său efectiv.

Ferile sfintelor Paști le-am petrecut pe Adriatică unde am avut ocaziune a vedea cât de intensiv se fac acele excursiuni. Fiume eră formal asediat de excursioniști ungari. Roiuri de școlari și școlărițe dela toate categoriile de școli, în frunte cu profesorii și profesoarele lor mișunau pe trenuri și vapoare, în felul lor lărmuitoriu, afirmând cumva că sunt acasă pe Adriatică și în țările ocupate.

Dela Fiume până la Venetia deoparte, de alta parte dela Fiume până la Cataro, cu poposiri pe la locurile mai însemnate de pe malul mării, pe căile ferate din Bosnia, excursioniștii ungari formau o specie vie a călătorilor.

Dar nu simpli călători de distracție, ci cercetătorii tuturor stabilimentelor industriale și comerciale, a vapoarelor mari și a vaselor de războiu, a locurilor istorice toate deschise pentru școlarii excursioniști. Pe cale discutau cele văzute și înșămnate. Ei descriau interioarele vapoarelor de emigrare, a vaselor de războiu, a torpiloarelor, a forturilor și a fabricilor, a porturilor maritime, și adeseori te uimea spiritul de observație, al băeților, magazinul de cunoștințe reale câștigate, care multora le va fi deschis nou orizont pentru viața.

În mulțimea aceea de excursioniști apar și Brașovenii, cu chipurile lor românești. Neobositul profesor Blaga îi duce spre Italia și toți sunt veseli, mândri că merg la Roma. Așteptau și pe seminaristii din Caransebeș cu cari făcură calea în Italia. Năsăudenii au fost până la Budapesta, pe cum aud. Seminarul aradan, care făcuse în anii trecuți excursii pe la Fiume, pe Dunăre la Orșova, la Sibiu și Brașov, estimp încă aveau

în plan o excursiune mai mare, dar s'a infundat în lipsa de mijloace.

Da lipsa de mijloace se zice, aceasta e cauza de școalele noastre sunt atât de slab reprezentate în excursiuni. Măcar că chiar învățătorul și preotul ar avea nevoie de o orientare mai largă în lumea mare, căci sătenii cari aud legende despre țări și mări ar trebui să fie luminați de cătră dascălii și preoții lor cum sunt acele țări și mări și cum muncește lumea pe aiurea.

Dar nu numai țări și mări străine trebuie să cunoască tinerimea, ci să cunoacă regiunile noastre cu toate mișcările lor culturale și economice. Aici să recer mai puține spese dar nici aceste nu se fac. Vrem să zicem, că ne lipsește mai presus de toate și înțelegerea pentru importanța culturală și economică a excursiunilor. De aici provine, că inițiativele particulare nu sunt îmbrățișate. Nu-i buget, se zice, pentrucă vezi Doamne, tata Traian nu s'a îngrijit și de buget ca să poată face coloni din Dacia Traiană pe lerinagiu la columna lor din Roma.

Hic Rhodus hic salta. Părinții dela școalele streine, industriasi, comercianți, intelectuali de toate categoriile și mai ales jidanii — căci precum observasem eu ei erau mai bine reprezentați printre excursioniști, înțeleg rostul excursiunilor și scot din fundul pământului sumulița reclamată de excursiuni și se află atâta gologani ca să se acoperă și spesele efective ale profesorilor conducători, chiar și pentru elevii săraci, fără a se spală nimeni cu Ârpăd că nu le-a lăsat fond de excursii și cu alte șiretlicuri: Of, dar ce nu face iubirea părintească, când știe, că ceva e spre binele copilului! Și nu e susținător de școală care se nu aște la câteva coroane pentru strictul necesar al conducerii excursiunilor.

Toate școlile nuzesc a-și face fonduri de excursiuni. E vremea să se ia și la noi inițiativa pentru înființarea de fonduri.

Școlul nostru este să atragem atențiunea la acest mijloc cultural prin care se dă o realitate învățământului și am fi mulțumiți dacă s'ar discuta chestiunea aceasta și s'ar luă inițiativa pentru introducerea sistematică a excursiunilor școlare.

Programa examenelor*)

dela institutul ped-teol. din Arad.

Despărțământul pedagogic.

I. *Cursul al IV-lea pedagogic.*

1. Marți 15/28 Maiu ora 8 a. m. examen de clasă: religie, limba română, limba maghiară, pedagogie, constituție, cant, tipic.

2. Miercuri 16/29 Maiu ora 8—12 a. m. lucrarea scripturistică pentru examenile de evalif. de clasă din limba germană.

Mercuri 16/9 Maiu ora 3—7 p. m. lucrarea scripturistică din matematică.

3. Joi 17/30 Maiu 8—12 a. m. examen oral de calificare de clasă din: limba germană, matematică, fizică, igienă și economie.

Joi 17/30 Maiu ora 3 p. m. constatarea rezultatului final a calculilor de curs din muzică, desen, caligrafie, lucru manual și gimnastică.

II. *Examen scripturistic final.*

Marți 22 Maiu 4 iulie ora 8—12 a. m. din limba română.

Marți 22 Maiu 4 iunie ora 3—7 p. m. din limba maghiară.

Examen de clasă final.

1. Luni 4/17 Iunie ora 8 a. m. c. II.

Luni d. a. 5—6 gimnastică c. I—III.

2. Miercuri 6/19 Iunie ora 8 a. m. c. III.

3. Sâmbătă 9/22 Iunie ora 8 a. m. c. I.

Examen oral de calif. de clasă.

Joi 7/20 Iunie ora 8—12 a. m. c. II. ped. din: Geografia universală și istoria universală.

Joi d. a. ora 3—5 c. III. din: istoria naturală (biologie) și din mineralogie-chemie.

V. *Duminecă 10/23 iunie Te Deum.*

VI. *Examenul final oral de calificare.*

Luni și Marți 11/24 și 12/25 Iunie ora 8 a. m.: religione morală cu ritualele, pedagogie (somatologie, psihologie), istoria pedagogiei, didactica-metodica, organizația școlară, limba și literatura română, limba și literatura maghiară, Istoria Ungariei, constituția patriei, geografia Ungariei.

VII. Miercuri 13/26 Iunie ora 8—10 examen la școala de aplicație.

Despărțământul teologic.

1. Sâmbătă 2/15 Iunie ora 8 a. m. c. I.

2. Marți 5/18 Iunie ora 8 a. m. c. II.

3. Vineri 8/21 Iunie ora 8 a. m. c. III.

4. Duminecă 10/23 Iunie Te Deum.

Joi 14/27 Iunie ora 8 a. m. examenele private.

Dela frați.

Reununea ortodoxă a femeilor române din regat înjghebată din necesitatea vremii, mai ales pentru paralizarea aceluia duh modern care tinde la nimicirea tradițiilor creștine-românești — abia de câțiva ani și zi de zi obține rezultate frumoase datorite în primul rând însuflețirii damelor române și sprijinului moral a unor intelectuali înțelegători

*) Strecurându-se unele greșeli de tipar publicăm din nou programa cu corecturile necesare.

ai vieții noastre morale-sociale. Cu câtă seriozitate motivată și-a impus reuniunea de datorință capitală îndeplinirea unei programe de educație, servească-ne de comentariu frumosul discurs al dlui profesor universitar Mehedintzi ținut cu ocaziunea inaugurării celei dintâi școale a »Societății ortodoxe a femeilor române« :

„Ne-am adunat cu toții spre a pune temelie unui nou institut de cultură.

S'au întrebat și se întrebă mulți: avem oare nevoie încă de o școală, pe lângă cele ce mai sunt în ființă?

Răspundem fără nici o șovăire: nici o țară nu se poate lăuda că are destule școli. Alături de cele întemeiate de guverne, sunt totdeauna binevenite și cele fondate prin străduința particularilor. Ba într-o privire sunt chiar mai de laudă.

Odinioară se zicea: *statul sunt eu* — suveranul. Azi, într-o eră de cultură mai răspândită și de cunoștință mai vie a legăturii dintre membrii unei națiuni, ori care dintre cetățeni poate zice: *și eu sunt o parte a statului*. Grijă de educația tineretului n'are s'o poare numai câțiva ministri ai cultului și ai instrucției, căci viața noastră și a copiilor noștri nu e un ceasornic pe care un singur om de stat sau un partid să o dea după voie înainte s'au îndărăt, ci e o neîntreruptă desfășurare și se leagă cu însăși viața întregului neam. Prin urmare, *noi toți* suntem statul; *noi* trebuie să îngrijim de pregătirea generațiilor tinere, după cum îngrijim de propria noastră familie. — Aceasta e frumoasa idee a solidarității moderne.

Și din acest punct de vedere, îndrăznesc să afirm că institutul de față e superior tuturor școlilor publice ale statului.

Acelea s'au născut rând pe rând din prisosul bugetelor; acesta se naște din prisosul inimii și din conștiința clară a legăturii de veacuri și pentru veacuri a sufletelor noastre.

Lăudată fie deci inițiativa de azi, și fie cât de mare numărul celor ce o vor urma. — După ce multă vreme am tot împrumutat de peste graniță mai mult forme fără cuprins real; după ce am risipit copilărește agonisirea noastră pentru podoabe trupesti, veșnic schimbătoare și veșnic deșarte, vedem cu mulțămire că începem a răsădi în pământul nostru și sămburele culturi adevărate, după cum dovedește această instituție de solidaritate națională.

Ea este nu numai un omagiu adus culturii serioase, ci și o bună faptă creștinească.

Părinții și strămoșii noștri, așa cum fuseseră crescuți sub privigherea bisericeii, aveau mare aplecare spre milostenie.

„Las urmașilor mei cu limba de moarte, să îngrijească de fântâna ori podul cutare, sau de spitalul cutare, zidit de mine, smerit robul lui Dumnezeu“...

Ce oameni și ce suflete! Eră plină țara de semnele milosteniei. În unele sate durează încă și azi obiceiul să se așeze vase cu apă proaspătă în marginea drumului spre folosul călătorilor.

Bună eră, se înțelege, și ajutorarea celor ce suferă trupest. Însă binele care se face trupului pierde împreună cu el; pe când binele făcut sufletului e nemuritor, ea toate operele ce se leagă de ființa tainică, dar trainică a sufletului nostru.

Așa ați judecat de bună seamă și d.-v. iar din acest cuget a eșit instituția aceasta nu numai româ-

nească, ei și creștină menită să izbăvească pe cei ce se ridică acum sub ochii noștri de șovăirile semicul-turei care a bântuit anii copilăriei noastre.

Căți spini n-au îngrămădit atunci în căile noastre grădinarii nătângi, cari socotese că sufletul omenesc poate fi îndreptat cu foarfeca, după inchipuirea ori și cui! Câte rătăcirii și ce sălbăticiune a conștiințelor după urma negațiunii prostănace a unor semidocti, cari vedeau în om mai întâiu de toate animalitatea — sau chiar numai animalitatea! După cum evul mediu cunoscuse un verbalism metafizic, sufletele medicilor dela începutul renașterii noastre, sub pretext de știință exactă, s'au oprit la un nou verbalism (științific după vocabular), dar în realitate tot așa de metafizic. Atomul devenise zeu. Jargonul din laborator era luat drept sâmburele științei. Fereastră prin care generația trecută privise spre infinit, fusese osândită a fi astupată cu zid. — O încercare tot așa de absurdă, ca și cum un dascăl surd sau un mut ar fi cerut învățăceilor săi, să amuțească ori să asurzească cu toții spre a avea despre lume aceleași impresii ca și el...

Cei ce sunteți aci, ați sunteți însă că sentimentul infinitului nu se poate suprima; că dacă el e foarte mărginit la oamenii apropiați de animalitate, e din potrivă cu atât mai dezvoltat la sufletele superioare, și că prin urmare *educația trebuie neapărat să aibă și o latură religioasă*. Adevărul științei e din ce în ce mai bogat, nu mai poate fi cuprins de ori ce minte; adevărul suferinței e însă obștesc și e numai decât necesar să-l priceapă cum se cade ori și cine, pentru că în clipele supreme ale vieții cugetul să nu fie împovărat și încet de noroiul vieții materiale, ci să fie susținut de concepția superioară a energiei sufletului. Cel mai mare bine pe care îl puteți face lumii în care trăim era prin urmare să-i dați oamenilor care, în momentele cele grele ale vieții, să ridice ochii în sus cu neclintită încredere în bine și în definitivă izbândă a binelui — măcar cât de târziu.

Așa ați cugetat, înțelegând acest institut de educație morală și socot că bine, f. arte bine ați chibzuit. Căci ori ce țară are la urma urmei atâta preț, cât prețuște țaria morală a locuitorilor săi.

Iată, dintre zidarii adunați acum împrejurul acestor temelii, cel mai de ispravă nu e cel mai puternic trupește, ci cel mai tare la suflet, care lucrează aci tot așa de întru os, ca și cum ar clădi un adăpost pentru sine și ai săi.

Plugarul cel mai destoinic nu e cel ce are brațe mai vânjoase, ci acela care are suflet mai puternic; acela care, văzut sau nevăzut de cineva, plivește earba rea ori al cui ar fi ogorul, — din dragoste pentru sămănătura cea bine roditoare.

Negustorul cel mai temeinic nu e cel ce are măsuri mai multe și mai fine, ci conștiința mai fină — acela care cântărește cu dreptatea ideii, înainte de a cântări cu dreptatea materială a cumpenelor de metal.

Profesorul cel mai bun nu e acela care în bibliotecă sa are mai multe cărți, iar în capul său mai multe cugete, sau mai multe opere de vânzare în vitrina librăriilor, ci acela care are în inima sa mai multă dragoste pentru tineret și mai mult simț de răspunderea ca educator.

Militarul cel mai de ispravă nu e cel cu mare vârtute, ci acela ce are sufletul cel mai mare și cea mai înaltă concepție despre onoare și jertfă. Vedeți ce rușine și ce *butjocură s'a coborât acum peste capetele celor ce au trivializat educația, lovind neghiobește cultura religioasă*. O lege a hotărât de curând să numai primească în rândurile oștirii franceze pe

acei sălbateci, porecliți Apași, care, fiind lipsiți de frâu cunoștinței și răspunderii, sunt dincolo de onoare și solidaritate cu neamul lor, — nevrednici prin urmare de încrederea patriei lor.

Și tot așa e în toate, dela cele mai mici însărcinări publice și până la cele mai mari.

Care e adevărul om de *stat*, adică acela cărui toți locuitorii unei țări, să-i poată încredința cu mai mare temei grijă trebilor publice?

De sigur că nu e nici cugetătorul abstract, care pricepe bine tehnica vieții moderne; nici ușuratecul care, pentru distincțiuni personale calcă în picioare demnitatea sa și interesele țării, nici evdemonistul care jertfește totul plăcerii de o clipă; ci omul superior care, pe lângă pricepere și caracter, are viu sentimentul vieții de dincolo de viața sa proprie, și de aceea pune onoarea mai presus de ori ce interes și dragostea pentru alții, mai presus de iubirea pentru sine și ai săi. Caracterul — și anume caracterul moral — e criteriul după care se poate judeca adevărul preț al unui om de *stat*, ca și al ori cărui om în deobște.

Bine v'ați gândit așa dar, când ați plănuit să înființați institute de cultură, unde tineretul să aibă de timpuriu sentimentul realităților superioare, fiorul gândului la cele eterne. Biserica noastră are un cuvânt frumos: „mirurile morților sunt izbăvitoare“... ucid adevărat legătura pur animalică cu viața. În înțelec cu totul laic, putem zice: gândul la veșnicie, lucrarea *sub specie aeternitatis* limpezește sufletul și totdeauna îl înalță.

Capul bisericii, I. P. S. Mitropolitul Primat, a ridicat dreapta și a dat acestei adunări binecuvântarea Sa pastorală. Ca mirean, eu adaug un cuvânt de sinceră laudă pentru opera ce se inaugurează acum. Ea e nu numai un omagiu adus către cultura modernă și o manifestare de real creștinism, dar cuprinde în sine și o idee de înalt patriotism.

În timpurile din urmă, din alte țări, cu alte concepții de viață, vin oaspeți care năzesc să povățuiască educația tineretului pe alte căi decât ale noastre. Să se știe însă că sufletul copiilor noștri nu-l dăm pentru nimic în lume. Am muri de două ori, dacă am ști că la mormântul nostru ne-ar însoți alt cuget și altă simțire, decât acelea pe care le-am avut și noi când am pus numele pe piept celor ce ne-au fost scumpi în viață. De geaba am mai trăi și ne-am sârgul, dacă în clipele din urmă, la auzul nostru slăbit nu va mai răsună limba noastră și nu se va mai auzi cuvântul rugăciunilor care în momentele solemne ale vieții ne-au zguduit sufletul. Acele cuvinte sunt cheazășia cea mai tare a legăturii dintre noi și cei ce vor rămâne după noi pe acest pământ, ca sânge din sângele nostru.

Instituția aceasta spune deci lămurit și categoric: Să nu cercăm nimeni să taie în două casa și familia noastră, despășind pe fică de mamă, pe soție de soț, pe cei vii de datorii de pietate către cei morți. Pe temeiul trecutului nostru românesc, noi vrem să clădim un viitor care să fie nu al altora, ci al nostru, întreg al nostru și pentru totdeauna al nostru.

Bine ați cugetat deci, când v'ați gândit mai întâiu la educația celor ce vor fi soții și mame. „Cugetările cele mai bune vin din inimă“; sufletele cele mai alese cresc în preajma sentimentului fin al femeilor alese. Istoria e moartă; dela biografiile lui Plutarh și până la cei mai de seamă dintre contemporanii noștri. Așezați mâne în fiecare casă o mamă care să pătrundă cu fiorul iubirii sale inima copiilor; să mustre de timpuriu cu lacrima mută a ochiului ei greșelile lor,

și fiți siguri, poimâne vom avea între hotarele țării noastre o lume nouă, cu totul nouă și neasemănat superioară celei de azi.

E o vorba înțeleaptă:

Când inima se'ntreabă, tot inima răspunde...

Când mama întreabă fiii, întregul lor suflet răspunde. — Mamă deci și soții alese înainte de ori și ce, și viitorul unui stat e pe deplin asigurat.

Fie deci într'un ceas * * * bun frumosul început de astăzi și găsească deapururi această operă și admiratori și sprijinitori.

Preoțimea care e aici de față și tinerii elevi ai seminariilor se leagă să ajute cu râvnă această binefăcătoare instituție.

Profesorimea se leagă de asemenea, să dea tot ce are mai destoinic, pentru ca în mijlocul României să se ridice un institut de cultură de aceeași nivel cu cele mai bune din ori ce altă țară.

Exprim însă și o altă nădejde: slăbiciunile care desbină pe cei ce între hotarele țării, să înceteze măcar aci în fața templului culturai. Sper că toți vom fi una spre a pregăti viitorul. Căci dacă furtuni grele se vor abate, asupra-ne, urmașii nu vor erta pe nimeni dintre cei ce au avut urechi să audă și totuși n'au auzit!

Alcoolul, boala, accidentele și moartea.

Ori cine știe să privească cu ochi deschiși vieța de toate zilele, poate vedea la ce nenorociri dă loc beția, alcoolismul. Zilnic putem vedea oameni bolnavi din cauza beției, fără să vorbim de oamenii ale căror boale se agravează din cauza băuturii. Zilnic auzim de oameni călcați de trenuri, trăsuri, automobile, din cauză că erau beți; zilnic de alte accidente mari și mici cauzate din beție; în sfârșit, nu rare ori ni s'a întâmplat să auzim despre cutare individ, că a murit fiindcă s'a „aprinș” de băutură, cum sună expresiunea populară.

Știința medicală se ocupă tot mai mult de urmările beției pentru sănătatea omului. Dar mai bine decât dânsa, care poate constata aceste urmări numai asupra individului, le poate desluși necrologia, statistica, pentru că ele le studiază asupra mulțimii, a societății, a națiunii, a omenirii.

Astfel statistica constată că 30 la sută dintre clienții caselor de nebuni sunt alcoolici. Cu alte cuvinte una din pricinile cele mai răspândite ale nebuniei este băutura.

În ce privește accidentele, un statistician servindu-se de statistica accidentelor din imperiul german a stabilit o tabelă foarte interesantă, pe care o reproducem aci.

Accidentele și răniurile s'au împărțit asupra zilelor săptămânei, precum urmează:

	luni	marți	miercuri	joi	vineri	sâmbătă	duminică
Accidente	17.57	16.70	15.72	15.72	15.14	17	
Răniuri	125.—	69.—	62.—	62.—	48.—	103	254

După cum se vede cele mai multe accidente se întâmplă luni, adică după ziua de duminică, în care se știe că se fac cele mai multe „chefuri”. Numărul cel mai mare de răniuri se întâmplă duminică, adică în chiar ziua chefurilor, și sâmbătă și luni, adică în ziua când se plăteau salariile și în ziua după ce ele s'au cheltuit pe băutură. Dacă se mai are în vedere că în multe uzine germane lefurile se plătesc vineri, tabela de mai sus devine foarte elocventă.

Intr'o exploatare minieră din Germania s'au înregistrat următoarele accidente:

În 1897 la 1.046 lucrători 158 accidente

„ 1899 „ 1.138 „ 132 „

După ce s'a interzis însă în raionul întreprinderii comerțul cu bere și s'a stabilit că fiecare lucrător va putea lua la cantină, pe prețul de cost, o anumită cantitate limitată de bere, iar băuturi fără de alcool în cantitate nelimitată și sub prețul de cost, s'au înregistrat următoarele cifre:

În 1901 la 1.298 lucrători 74 accidente

„ 1903 „ 1.340 „ 45 „

„ 1904 „ 1.377 „ 44 „

Din aceste cifre se vede lămurit că în reducerea posibilității de a bea alcool a scăzut numărul accidentelor. Statistica aceasta a fost controlată în alte uzine și fabrici și a dat aceleași rezultate. E și natural să fie așa, căci omul beat nu e stăpân nici pe mințile, nici pe mișcărilor sale, el nu știe ce face și se apropie mai lesne de un angrenaj periculos care greșește mai lesne.

Interesantă este o altă statistică asupra moralității alcoolicilor. Ea nu s'a putut face însă decât în Anglia și Elveția. Acolo s'a repetat însă de mai multe ori și a dat totdeauna aceleași rezultate, ceea ce dovedește că este exactă

lata anume despre ce e vorba

În Anglia și Elveția există societăți de asigurare, cari acordă antialcoolicilor, adică acelor cari se abțin complet de la băutură, o reducere de 10 la sută asupra primei de asigurare. Statisticile acestor societăți din Anglia, comparativ cu statistica întregii populațiuni a Regatelor-Unite, a dat următorul rezultat:

Un abstinent în vârstă de 18 ani are șansa de a trăi cu 9 ani mai mult decât locuitorul mediu, un cumpătat cu 7 ani mai mult.

Curios este că s'a putut răspândi credința că alcoolul sporește puterea de muncă. Această părere este răspândită mai ales chiar printre muncitori. Și cu toate acestea nimic mai eronat.

Doctorul în medicină și științe de Stat, Stehr, a făcut o anchetă care s'a întins asupra a 39 de fabrici în cari lucrau 59 600 lucrători și a constatat că alcoolul poate servi ca un fel de excitant, ca un fel de biciu, care sporește momentan puterea de muncă, dar că repede de tot se produce reacțiunea, care nu numai compensează, dar încă diminuează cea sporire momentană.

S'a făcut și o experiență interesantă. S'a dat la 20 de elevi de școală normală să bea câte un litru de bere. Aceștia au rezolvat apoi un număr de 360 de probleme matematice. Rezultatul? Imediat după consumarea berei cei 20 au rezolvat bine cu 8% mai multe probleme decât cei cari nu băuseră bere; după o oră băuții nu se mai găseau în această fericită situație, căci n'au mai rezolvat decât cu 6% mai puține probleme decât cei nebăuți; iar după două ore cu 17 la sută mai puțin.

De altfel experiența făcută în armata bavareză, și mai ales în cea engleză din India, au dovedit că puterea de marș a trupelor a fost cu mult mai mare când a fost ferită de consumațiunea alcoolului, decât după ce băuse alcool. De altfel, războiul ruso-japonez a dat un exemplu strălucit de efectele antialcoolismului, asupra puterii trupe și a moralului în soldații japonezi, cari nu cunosc de loc alcoolul, au fost superiori trupe rusești cari consumau alcool.

Nu putem încheia acest articol mai bine decât reproducând aci constatările a doi mari savanți asupra efectelor băuturii alcoolismului.

„Mai întâi se paralizază judecata limpede, critică, urmarea este că predomină simțirea, instinctul. Sentimentul durerii și neplăcerii sunt amorțite, de asemenea e amorțit sentimentul de oboseală, de slăbiciune, de frig, etc. Dacă aceste simptome se accentuează, ceea ce se întâmplă foarte des la alcoolici, atunci ele devin o primejdie pentru bețiv, pentru cei din jurul lui, pentru toată societatea. În beție comite delict și crime, la cari în stare de trezie nici nu s'ar gândi. Foarte ușor se dedă la excese și violențe. Dar, și în afară de amețeața completă, care pe mulți alcoolici nici nu-i cuprinde, efectele alcoolului asupra minții sunt îngrozitoare“.

„Antialcoolul“.

Curs de muzică pentru dirigenți de cor.

Oficiul protopresbiterial român gr. or. din Lugoj, în conțelegere cu domnul I. Vidu învățator din loc, cu începere dela 1/14 iulie 1912 deschide „Curs de muzică“ pentru dirigenții de cor:

Acei domni, cari voiesc a lua parte la acest curs, sunt invitați a lua la cunoștință următoarele:

I.

1. Profesor propunător va fi învățatorul din Lugoj d-l I. Vidu.

2. Prelegerile se vor începe la 1/14 iulie 1912, și vor ține până la 31 iulie st. v. (13 aug. st. n.) a. c., va să zică o lună.

3. Orele de prelegere se vor ține în fiecare zi dela orele 9—11 a. m., (afară de dumineci și sărbători). Timpul de după amiază e rezervat pentru deprinderi în studiu.

II.

4. Fiecare participant este anunțat, ca la sosire să fie provăzut cu o violină. Aceia cari au practicat până acuma flautul, se pot lipsi de violină, — înlocuindu-o cu aceasta.

5. La finea cursului, fiecare participant va primi un atestat oficios, cu calcul, estradat din partea oficiului protopresbiterial român gr. or. din Lugoj, subscris și sigilat din partea șefului acestui oficiu și de profesorul propunător I. Vidu. Dorim prin aceasta, ca domnii participatori să-și poată atesta participarea la acest curs și capacitatea în studiul muzicii.

III.

6. Taxa de curs e de 20 cor. (douăzeci coroane), carea are să fie trimisă la adresa d-lui I. Vidu învățator în Lugoj (Krassó-Szörény m.) cel mult până la 15 iunie st. v. a. c. Aceasta taxă va servi tot-odată ca aviz de înscriere.

7. La caz dacă până la 15 iunie s'ar afla vechi nu se vor anunța cel puțin 10 participanți, — atunci cursul nu se va ține: despre ceea ce respectivii domni anunțați până la acest termen vor fi avizați, și li-se va retrimite taxa de curs.

8. Participanții vor avea cuartir gratuit în internatul de aici. Viptul îl vor primi tot în acest internat pe lângă o taxă de 40 cor. (patruzeci cor.) — plătită anticipativ pe întreg timpul cursului. Aceia cari eventual își vor avea cuartirul și viptul pe la rudenii ori cunoscuți, — au să avizeze aceasta deodată cu trimiterea taxei de curs.

9. Interniștii au să-și aducă cu sine: o perină, un cearceaf (lepedeu) și o acoperitoare.

Lugoj, la 16/29 aprilie 1912.

Dr. G. Popoviciu
protopresbiter

I. Vidu
învățator.

Nr. 40/1911—12.

Lumea pedagogică de azi înclină tot mai mult să sprijinească învățământul școlar prin lectură bună.

Cu cât mai ales trebuie să urmeze acest procedeu în învățământul feminin, îndeosebi la noi românii, cari numai acum începem a pune oare-care grije pe cultivarea sistematică a fetițelor noastre!

Școala noastră civilă de fete încă urmează principiul arătat mai sus: de a face învățământul cât mai temeinic și efectiv prin lectura cu elevele. De regretat e însă, că mijloacele noastre materiale — câte o coroană la an dela fiecare elevă — sunt prea modeste pentru a ne putea întocmi o bibliotecă pe deplin corăspunzătoare pe seama elevelor și a corpului didactic al școlii.

Astăzi, când contingentul nostru de eleve s'a sporit ca nici-odată până acum, și astfel avem pentru școală și aceasta bună mărturie din afară, îmi iau libertatea să apelez la toate inimile bune, îndeosebi la autorii și editorii români, rugându-i să binevoiască a trimite pentru scopul arătat, la adresa subsemnatei, câte un exemplar din scrierile, respective editurile lor.

Dacă s'ar afla și de aceia, cari năzuința noastră ar sprijini-o prin daruri în bani, școala noastră le va fi deopotrivă recunoscătoare.

Despre darurile de cărți ori de bani, de cari ne vor învrednici inimile bune, se va face dare de seamă în public încă în decursul anului școlar curent.

Arad, la 27 octomvrie n. 1911.

Octavia Ciuhandu,
directoara școlii române civile de fete.

CRONICA.

Din sbuciumările Românilor din Bucovina. O lovitură grea se pregătește bisericii din Bucovina. Rutenii se năpustesc cu toată obrăznicia veneticilor flămânzi asupra bogatei „biserici mold. venești“, fondată din evlavie și dărnicia voievozilor noștri de pe vremuri, cari acum își dorm somnul de veci pe la Putna, Suceava și Rădăuți. Lupta între aceste două neamuri: unul cu istorie și tradiție, înfrățit cu gila prin legătura tainică a sângelui vărsat de strămoși și moștenitori îndreptățit al patrimoniului bisericii, și altul fără nici un trecut și istorie, neam străin, ocrotit în nuzințele lui de stăpânire și găzduit din buuătatea și blândetea celui dintâi, în timpul din urmă se întetește tot mai mult. S'a vorbit de mult, că conflictul pe tema bisericăscă între Români și Rutenii din Bucovina s'a aplanat, că cu toții s'au învoit la înființarea unei episcopii separate pe seama Rutenilor. Se așteptă, ca să se realizeze această idee frumoasă, singura cale care poate duce la pace și liniște pe aceste două neamuri învrăjbite. Dar Rutenii, simțind cum stă lucrul, s'au declarat de nemulțumiți. De unde dânsii până acum cereau despărțirea diecezei, ba, ce e mai mult, au trimis și o deputațiune la monarhul în această privință, acum însă, după ce s'au mai regândit, cer numai „paritate în cozistor“. Pretenția aceasta în aparență nu-i mare, dar privită mai deaproape, se observă o tendință ascunsă de a ruteniza cu timpul toată biserica. Români bucovineni au protestat contra acestei pretenții neîndreptățite prin marea adunare din 17 Iulie a anului trecut, care a adresat împăratului o „jalbă fierbinte“, în care se roagă, ca caracterul românesc al bisericii să nu fie alterat și să se înființeze pe seama Rutenilor o dieceză deosebită. Până astăzi nu s'a ales nimic această jalbă. În timpul din urmă atacul s'a înăs-

prit. Postul de arhimandrit de scaun și vicar general al diecezei devenind vacant prin moartea apreciatului arhimandrit Calinescu, Rutenii își dau toate silințele ca să-l câștige pe seama lor. În fața acestei primejdii Românii bucovineni s'au adunat din nou în număr mare la 25 Martie a. e. în înstrăinata capitală a Bucovinei, Cernăuț. Această „adunare națională“ a fost convocată de cei mai aleși fii ai națiunii în frunte cu vechiul boer E. Hurmuzachi. Din toate părțile Bucovinei au curs, ca odinioară oștenii sub steagul lui Ștefan-cel-Mare, când buciumul chemă la luptă sfântă pentru moșie, preoți, învățători, boieri, funcționari și țărani, ca să-și apere comoara lor cea mai scumpă de puhoiul nesățioșilor Ruteni. Adunarea se începe cu o rugăciune fierbinte, rostită de mii de glasuri, ce cereau sprijinul și dreptatea Dumnezeului dreptății. Cu capetele descoperite ca într-o biserică ascultă mulțimea norodului vorba cuminte și așezată a descălătorului glorioasei familii Hurmuzachi, care arată pericolul ce amenință biserica și chiamă la luptă pentru salvarea caracterului ei românesc. Vorbesc apoi și alți bărbați, cari indeamnă la apărarea cu vrednicie a tot ce am moștenit dela moșii și strămoșii noștri, cari și-au dat viața pentru lămbă, lege și moșie. Se adresează apoi o petiție împăratului subscrisă de aproape 100 de mii de Români. În această petiție se face istoricul pe scurt al bisericii și fondului religios, cari s'au înființat de voievozii români și au rămas românești în decurs de cinci secole. Cer, ca biserica să-și păstreze și mai departe caracterul ei românesc, care în timpul din urmă a fost alterat prin înucibarea Rutenilor în sinul ei. Cer delăturarea lor din arhidieceză și înființarea unei episcopii proprii rutene la Coțman, dependentă de mitropolia românească din Cernăuț. Acestea sunt cererile îndreptățite ale Românilor din Bucovina, pe cari „adunarea națională“ le-a încredințat unei delegațiuni, ca să le inmaneze împăratului, dela a cărui dreptate așteptăm sprijin și scut contra dușmanilor noștri, cari voesc să ne răpească avutul nostru cel mai prețios, trecutul și moștele strămoșilor noștri. „Rev. Teol.“

Descoperiri în Ardeal. În satul Varfalău, aproape de Turda, s'a descoperit un cimiter din vremea celor dintâi regi ai Ungariei. Din partea Muzeului ardelean din Cluj a fost trimis arheologul Dr. Martin Roska pentru a conduce săpăturile. În mai multe morminte s'a găsit în gura morților denari de argint din epoca Sfântului Ștefan, Andrei I. și Aba Samuel (1001—1061). Nu încapă îndoială, că cimiterul dela Varfalău datează din secolul al unsprezecelea. Obiectele aflate, brățare de bronz, inele, un cuțit de fier, un vârf de săgeată ș. a. s'au transportat în colecția de anticități a Muzeului ardelean.

Urmările privirii în soare în ziua cu întunecimea. Întunecimea de soare ce fu de curând, pe la noi n'am putut-o vedea de norii ce ne copereau privirii cerul, — dar pe multe locuri, prin alte țări din Europa, ea a putut fi văzută bine. La astfel de arătări cerești înse, omul nu e iertat să se uite cu ochii liberi, ci prin o sticlă cernită, care să-i scutească ochii de razele prea puternice ale soarelui. Din Essen s'a scris, că la medicii din Vestfalia s'a aflat azi sub leuire 110 bolnavi de ochi, cari au privit la soare în ziua întunecimii, fără sticle cernite, scutitoare. Toți au căpătat aprindere primejdioasă de ochi.

Izbânda unui arhitect român. Direcția Căilor Ferate Ungare edifică în Budapesta un mare grup de case, cu 200 de locuințe, pe seama deregătorilor săi. Au concurat peste 25 de arhitecți cu diferite planuri,

lucrate cu măiestrie, între cari și arhitectul român Ion Niga, — fost mai înainte în Arad. Planul arhitectului Niga a fost premiat cu premiul de 800 cor. lată înc'o dovadă, ca avem și noi arhitecți și ingineri, ca alte națiuni, — noi însă sprijinim străinii și inginerii noștri, crescuți cu stipendii românești, să perd în marea străinilor, fără să aibă privilegiu de a răsplăti jertfa primită din partea națiunii lor. Ar fi timpul să ne gândim și la inginerii români refugiați aproape toți în oficiile statului, asigurându-le traiul în sânul națiunii românești!

Fumatul. Un medic specialist în boatele nervoase cu numele Frankl Hochwart a studiat influința nicotinelor asupra organismului omenesc grupând pe fumători în mai multe grupe: Fumători slabi sunt aceia, cari nu fumează pe zi mai mult de patru țigări (sau zece țigarete); sunt moderați fumătorii cari trag zilnic 7 țigări (sau 20 țigarete); fumători mari sunt cei ce consumă zilnic 12 țigări (sau 30 țigarete). Nu este indiferent, dacă cineva fumează în aer liber, sau în odaie cu ferestrele închise. Înăurirea nicotinelor depinde și dela dispoziție. Omul nervos simte mai de grabă efectul acestui venin, și deosebi îl simțesc copii și persoanele care muncesc fumând. Aparițiile caracteristice ale patimei de fumat sunt: durere de cap, amețelă, insomnie, neliniște, slăbirea memoriei, tremurătura mânilor, palpațiuni, lipsa de apetit ș. a. Asupra plămânilor nu are influență deosebită. Fumatul zice numitul doctor, agravează convulsivile epilepticilor și face mai dese atacurile.

Necrolog. Adanc întristați anunțăm trecerea la celea veșnice a mult iubitului nostru tată, socru, bunnic: *Paul Duma* întâmplată după scurtă suferință la 11 maiu 1912 st. n. în anul 8. al vieții sale, după o activitate de 60 de ani ca învățător gr. or. activ și 10 ani ca pensionar. Osemintele iubitului nostru părinte se vor astrucea luni în 13 maiu la orele 3 d. m. după ritul bisericii gr. orientale. Beiuș 12 maiu 1912. Cinstit-ai crucea creștinește; să ai răsplătă cu cei drepti! Eufemia Duma—Stefanica; Ecaterina D. ma fiice Vasile Stefanica ginere. Valeria, Elisa, Georgiu nepoți.

Cronică bibliografică.

A apărut revista literară, artistică și politică „*Luceafărul*“ Nr. 18, 1912 cu următorul cuprins bogat și variat: Yorick. O pagină din Carlyle. St. O. Iosif. Cântec (poezie). Veniamin Negru. Visuri bolnave. G. Rolică. Tot inima, nebuna (poezie). I. Frunză. Cel din urmă cavalier. I. Agârbiceanu. Povestea unei vieți (roman). Maria Cuntan. Scrisoare (poezie). Cronici: O. S.; Pacea de Făgăraș. Însemnări: O veste bună. Evrin Franțuz. O! Densușianu. Învățătorii gr.-cat. din Bihor. În sudul continentului. Redactorii „Tribunii“. Poeziile lui Soricu. Plasarea violentelor. Conferința învățătorilor gherlani. Căminuri studentești. Retrager. Ilustrațiuni: Redactorii ziarului „Tribuna“.

Concurs.

Pe baza autorizării Ven. Conzistor diecezan de sub Nrii 2252/1912 pentru îndeplinirea parohiei din Lupești devenită vacantă prin moartea fostului preot Parteniū Turcu, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. O sesiune întregă de pământ la deal. 2. Birul și stolele legale. Eventuala întregire a dolațiunii dela stat.

Alesul va avea să supoarte toate dările publice după venitul parohial și să catehizeze elevii școlii confesionale și pe cei ai școlii streine, ce eventual s'ar înființa în comună.

Parohia este de clasa a II-a, dar în lipsă de recurenți de această clasă se admit și recurenți cu clasificățiune de cl. a III-a.

Recurenții sunt poftiți, ca recursele lor ajustate conform regulamentului în vigoare și adresate comitetului parohial din Lupești, să le susțină în termenul concursual oficiului protopopesc din Maria-radna, iar dâșii să se prezinte — cu stricta observare a dispozițiilor regulamentare — în sfta biserică din Lupești spre a se arăta poporului.

Dat în ședința comitetului parohial din Lupești dela 4/17 Aprilie 1912.

Comitetul parohial.

În coțelegere cu: *Procopiu Givulescu*, protoprezbiter

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc dela școala confesională rom. gr. or. din Birchiș, cu clasele superioare III, VI se publică concurs cu termen de recurgere 30 de zile dela prima publicare în organul „Biserica și Școala” pe lângă următoarele emolumente:

1. Salar fundamental în bani 1000 cor.
2. Locuință în natură cu grădină de legume de $\frac{1}{4}$ jughere.
3. Pentru scripturistică 10 cor.
4. Pentru conferință 10 cor. Aceasta sumă o capătă numai dacă participă la conferință, ceea ce are să dovedească cu act dela presiul conferinței.
5. Dela înmormântări în parohia I de ori ce categorie și în ori ce formă se săvârșește unde va fi poftit 1 cor.
6. Dela parastas din parohia I unde este poftit 40 fileri.

Cvîncvenalele se vor cere dela stat.

De curățirea locuinței învățătorului pe din lăuntru și a curții (ocol) se va îngriji alegând învățător.

Alegând învățător conf. § 13 din Reg pentru organizarea învățământului va avea să provadă cantoralul în strana dreaptă și afară de sfta biserică la toate ceremoniile obveninde, se instrueze elevii școlari în cântările bisericesti, se conducă elevii în dumineci și sărbători la sfta biserică cu care se cânte cântările ceremoniale, susținând usul cu îmbrăcarea unor elevi la sfta liturgie și să țină prelegeri cu elevii de repetiție din parohia I, toate acestea fără alta remunerație.

Acei recurenți cari v'or produce atestat despre desteritatea de a instrui și conduce cor vor fi preferiți.

Recurenții sunt poftiți ca recursele ajustate conform Regul. pentru organizarea învățământului, adresate comitetului parohial din Birchiș, se le susțină în termenul concursual la oficiul protopresbiterial din Lipova (Lippa) să se prezinte sub durata concursului în vre-o duminică ori sărbătoare la utrenie în sfta biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Birchiș la 25 aprilie (8 maiu) 1912.

Comitetul parohial.

În coțelegere cu protopopul tractual *Fabriciu Manuilă* inspector școlar.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului de învățător la școala a III-a confesională gr. or. rom. din Lipova se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar fundamental în bani 1000 cor.
2. Locuință liberă în edificiul școlii.
3. $\frac{1}{4}$ jugher grădină spre folosință.
4. Pentru scripturistică 20 cor.
5. Pentru conferință învățătorească 20 cor.
6. Venite stolare.

Pentru încălzirea și curățirea salei de învățământ va îngriji comuna biserică; curățirea locuințelor învățătorești cade în sarcina învățătorului.

Alesul e îndatorat să presteze serviciile cantorale în și afară de biserică având a conduce strana și a instrui elevii în cântările bisericesti și a-i conduce regulat la slujba dumnezească; cei ce dovedesc că se pricep la instruire și conducere de cor vor fi preferiți.

Reflectanții au să-și aștearnă în termen legal concursurile ajustate cu documentele prescise, adresate comitetului parohial din Lipova la P. On. Oficiu protopresbiterial în Lipova (Lippa) și să se prezinte în vre-o duminică ori sărbătoare în s. biserică spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Dat în ședința comitetului parohial gr. or. rom. ținută în Lipova la 15/28 aprilie 1912.

Dr. Alexandru Marta
președ. com. par.

Iuliu Onu
not. com. par.

Cu consenzul protoprezbiterului *Fabriciu Manuilă* inspector de școale.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal cu drept de succesiune pe lângă parohul Demetriu Muscan din Nădab, sistemizat prin rezoluțiunea Ven. Consistor diecezan de sub Nr. 2189/912, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala”.

Venitele sunt: 1. Una sesiune parohială; 2. Un intravilan parohial; 3. Birul preoțesc legal; 4. Stolele legali; din cari alegândul capelan va beneficia jumătate, dar totodată va achită toate dările de după beneficiul său.

Alegândul capelan va provedea fără ori ce remunerație catehizarea la școlile noastre din loc.

Parohia fiind de clasa primă, dela recurenți se recere testimoniu de 8 clase gimnaziale cu maturitate și atestat de cvaliificațiune pentru parohii de clasa primă.

Recursele ajustate cu documentele necesare și adresate comitetului parohial din Nădab, se vor susține oficiului protopopesc al Chișineului în Nădab, având recurenții a se prezenta în cantare duminică ori sărbătoare în s. biserică de aici, spre a-și arăta desteritatea în oratoric și celea rituale.

Dat în ședința comitetului parohial ort. rom. ținută în Nădab, la 22 aprilie (5 maiu) 1912.

George Crainic
v. președintele com. par.

Laurențiu Toader
notarul com. par.

În coțelegere cu mine: *George Turic* paroh în Ollaca, delegat consistorial.

—□—

1—3

La Librăria Diecezană din Arad se află de vânzare: **Propise (Corecte) de examen à Cor. 1-20 fil. suta bucăți plus porto postal — 30 fileri.**

Librăria Diecezană

Mare depozit în ornate, recvizite bisericesti și anume:

ORNATE (odăjdii) în cele mai variate execuțiuni după ritul bisericeii ortodoxe române,
♦ dela 50—1000 Coroane. ♦

POTIRE de aur, argint, bronz aurit, sau argintat dela
♦ 36 până la 200 Coroane. ♦

CRUCI pentru altare, pentru funcțiuni, din tot soiul de metal și lemn dela 4—100 Cor.

CĂDELNIȚE de bronz și argint dela 20—100 Coroane

CANDELE de argint dela
♦ 6 până la 100 Coroane. ♦

DISC cu stea de bronz și aur, dela 15 până la 50 Cor.

LITIER de tinichea și argint dela 60 până la 100 Cor.

CUTIE pentru mir și pentru cuminecătura celor bolnavi, din argint, cu prețul de 34 Cor.

ICOANE pictate pe pânză în diferite culori și mărimi, dela 8 până la 100 Coroane.

PRAZNICARE pe lemn ori tinichea dela 9—50 Cor.

EVANGHELIA cu litere latine și cirile legate mai simplu dela 24—40 Cor., în legătură mai fină 50—150 Cor.

APOSTOL, Octoichul cel mare, Ceaslov, Cazania, Mineile pe 12 luni, Moltivelnic cu litere latine sau cirile și cu toate celelalte necesare bisericilor noastre. La dorință servim la moment cu informațiuni ♦ și deslușiri mai detaliate. ♦

Cu stimă:

Librăria Diecezană.